

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ NỘI VỤ

HỌC VIỆN HÀNH CHÍNH QUỐC GIA

NGUYỄN KIM DUNG

CHÍNH SÁCH SỬ DỤNG TÀI LIỆU LƯU TRỮ Ở VIỆT NAM

LUẬN ÁN TIẾN SĨ QUẢN LÝ CÔNG

HÀ NỘI – 2019

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ NỘI VỤ

HỌC VIỆN HÀNH CHÍNH QUỐC GIA

NGUYỄN KIM DUNG

CHÍNH SÁCH SỬ DỤNG TÀI LIỆU LƯU TRỮ Ở VIỆT NAM

LUẬN ÁN TIẾN SĨ QUẢN LÝ CÔNG

Chuyên ngành: Quản lý công

Mã số: 9 34 04 03

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

PGS.TS. Triệu Văn Cường

PGS.TS. Nguyễn Văn Hậu

HÀ NỘI – 2019

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu độc lập của cá nhân tôi. Tên đề tài luận án không trùng với bất cứ nghiên cứu nào đã được công bố. Nội dung cũng như các số liệu trình bày trong luận án hoàn toàn trung thực. Các tài liệu và số liệu được sử dụng trong luận án có trích dẫn nguồn gốc rõ ràng. Những kết luận khoa học của luận án chưa được công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

TÁC GIẢ

Nguyễn Kim Dung

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình thực hiện luận án, tôi luôn nhận được sự hỗ trợ, giúp đỡ tận tình của các thầy hướng dẫn khoa học, các chuyên gia, bạn bè, đồng nghiệp và các cơ quan, tổ chức.

Trước tiên, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn đối với các thầy hướng dẫn khoa học của tôi là PGS.TS. Triệu Văn Cường và PGS.TS. Nguyễn Văn Hậu đã luôn dành sự quan tâm và định hướng cho tôi trên con đường nghiên cứu khoa học ngay từ ngày đầu học tập và quá trình nghiên cứu luận án.

Tôi đã nhận được sự giúp đỡ trực tiếp của công chức, viên chức trong các cơ quan, tổ chức lưu trữ: Cục Văn thư và Lưu trữ nhà nước, Trung tâm Lưu trữ quốc gia I, Trung tâm Lưu trữ quốc II, Trung tâm Lưu trữ quốc III, Trung tâm Lưu trữ quốc IV; Chi cục Văn thư Lưu trữ các tỉnh, thành phố: Hà Nội, Hải Phòng, Bắc Ninh, Bắc Giang, Hà Nam, Lào Cai, Quảng Ninh, Yên Bái, Ninh Thuận, Quảng Bình, thành phố Hồ Chí Minh, Long An, Tây Ninh, Vĩnh Long, Phú Yên... Tôi xin bày tỏ lời cảm ơn tới sự giúp đỡ nhiệt tình của Quý các cơ quan.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu Trường Cán bộ quản lý GTVT - Bộ GTVT, bạn bè, đồng nghiệp đã tạo điều kiện, ủng hộ, giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu góp ý để bản luận án của tôi được hoàn thành.

Tôi xin được bày tỏ lòng cảm ơn sâu sắc đến các nhà khoa học, Khoa Văn bản và Công nghệ Hành chính, Khoa Sau đại học - Học viện Hành chính Quốc gia đã tận tình hướng dẫn và giúp đỡ tôi hoàn thiện hồ sơ bảo vệ luận án. Đặc biệt, tôi cảm ơn gia đình tôi đã luôn động viên, là chỗ dựa vững chắc để tôi cố gắng vươn lên và có được thành công ngày hôm nay.

Do những điều kiện chủ quan và khách quan, chắc chắn kết quả của luận án còn có những thiếu sót nhất định. Tôi rất mong tiếp tục nhận được những ý kiến đóng góp để giúp cho luận án được hoàn thiện hơn.

Tác giả

Nguyễn Kim Dung

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT TIẾNG VIỆT

CTLT	Công tác lưu trữ
HĐND	Hội đồng nhân dân
LTLS	Lưu trữ lịch sử
LTNN	Lưu trữ nhà nước
SDTLLT	Sử dụng tài liệu lưu trữ
TLHC	Tài liệu hành chính
TL KH-KT	Tài liệu khoa học kỹ thuật
TLLT	Tài liệu lưu trữ
TTLT	Trung tâm Lưu trữ
TTLTQG	Trung tâm Lưu trữ quốc gia
UBND	Ủy ban nhân dân

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT TIẾNG VIỆT	iii
MỤC LỤC.....	iv
DANH MỤC BẢNG	vi
DANH MỤC BIỂU ĐỒ	vii
PHẦN MỞ ĐẦU	1
Chương 1. TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN.....	8
1.1. Các nghiên cứu trong và ngoài nước có liên quan đến luận án	8
1.1.1. Về sử dụng tài liệu lưu trữ.....	8
1.1.2. Về chính sách và chính sách công	14
1.1.3. Về chính sách sử dụng tài liệu lưu trữ.	18
1.2. Đánh giá chung về tình hình nghiên cứu.....	28
1.3. Những vấn đề luận án cần giải quyết	30
Chương 2. CƠ SỞ KHOA HỌC VỀ CHÍNH SÁCH SỬ DỤNG TÀI LIỆU LƯU TRỮ.....	32
2.1. Tài liệu lưu trữ và sử dụng tài liệu lưu trữ	32
2.1.1. Tài liệu lưu trữ	32
2.1.2. Sử dụng tài liệu lưu trữ.....	40
2.2. Chính sách công và chính sách sử dụng tài liệu lưu trữ.....	43
2.2.1. Khái niệm và đặc điểm của chính sách công.....	43
2.2.2. Khái niệm chính sách sử dụng tài liệu lưu trữ.....	45
2.2.3. Các yếu tố ảnh hưởng đến nội dung chính sách sử dụng tài liệu lưu trữ.	46
2.2.4. Các tiêu chí đánh giá chính sách sử dụng TLLT	49
2.2.5. Tìm hiểu chính sách SDTLLT ở một số quốc gia và bài học kinh nghiệm cho Việt Nam.....	52
Chương 3. THỰC TRẠNG CHÍNH SÁCH SỬ DỤNG TÀI LIỆU LƯU TRỮ Ở VIỆT NAM	62

3.1. Hệ thống cơ sở lưu trữ tài liệu ở Việt Nam hiện nay	62
3.1.1. Lưu trữ lịch sử cấp Trung ương.....	62
3.1.2. Lưu trữ lịch sử cấp tỉnh và thành phố trực thuộc Trung ương (sau đây gọi là LTLS cấp tỉnh).....	64
3.1.3. Tình hình tài liệu lưu trữ được bảo quản tại các Lưu trữ lịch sử.....	64
3.2. Phân tích chính sách sử dụng tài liệu lưu trữ ở Việt Nam hiện nay	67
3.2.1. Văn bản quy định chính sách sử dụng tài liệu lưu trữ ở Việt Nam	67
3.2.2. Chính sách tiếp cận thông tin tài liệu lưu trữ	70
3.2.3. Chính sách tổ chức sử dụng tài liệu lưu trữ.....	82
3.2.4. Chính sách bảo vệ tài liệu lưu trữ	101
3.3. Đánh giá kết quả thực hiện chính sách sử dụng tài liệu lưu trữ ở Việt Nam	106
3.3.1. Những kết quả đạt được của các chính sách sử dụng tài liệu lưu trữ ở Việt Nam	106
3.3.2. Những hạn chế, bất cập và nguyên nhân.....	124
Chương 4. HOÀN THIỆN CHÍNH SÁCH SỬ DỤNG TÀI LIỆU LƯU TRỮ Ở VIỆT NAM.....	131
4.1. Bối cảnh và định hướng.....	131
4.1.1. Bối cảnh.....	131
4.1.2. Định hướng của Đảng về sử dụng tài liệu lưu trữ ở Việt Nam hiện nay	134
4.2. Các giải pháp nhằm hoàn thiện chính sách sử dụng tài liệu lưu trữ ở Việt Nam.....	136
4.2.1. Nhóm giải pháp hoàn thiện chính sách tiếp cận thông tin	136
4.2.2. Nhóm giải pháp hoàn thiện chính sách tổ chức sử dụng tài liệu lưu trữ	139
4.2.3. Nhóm giải pháp hoàn thiện chính sách bảo vệ TLLT.....	144
4.2.4. Các giải pháp khác	146
KẾT LUẬN.....	148
DANH MỤC CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ	151
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	152
TÀI LIỆU KHOA HỌC	152
PHỤ LỤC.....	165

DANH MỤC BẢNG

Bảng 3.1. Tổng hợp tình hình TLLT bảo quản tại LTLS cấp Trung ương.....	65
Bảng 3.2. Tổng hợp tình hình TLLT bảo quản tại LTLS cấp tỉnh và thành phố trực thuộc Trung ương.....	66
Bảng 3.3. Thống kê văn bản quy định chính sách SDTLLT ở Việt Nam.....	68
Bảng 3.4. Bảng mô tả thủ tục phục vụ SDTLLT của độc giả tại phòng đọc	83
Bảng 3.5. Bảng mô tả thủ tục cấp bản sao và chứng thực lưu trữ.....	88
Bảng 3.6. Tổng hợp tình hình giải mật TLLT tại các LTLS	106
Bảng 3.7. Tổng hợp tình hình SDTLLT tại LTLS cấp Trung ương (2012-2017)..	109
Bảng 3.8. Tổng hợp tình hình SDTLLT tại LTLS cấp tỉnh và thành phố.....	114
trực thuộc Trung ương (2012-2016).....	114
Bảng 3.9. Số hóa TLLT tại các TTLTQG	122

DANH MỤC BIỂU ĐỒ

Biểu đồ 3.1. Tổng hợp số lượng độc giả của mỗi quốc gia tại các TTLTQG (2011-2016).....	109
Biểu đồ 3.2. Tình hình SDTLLT tại LTLS cấp Trung ương.....	118
Biểu đồ 3.3. Tình hình SDTLLT tại LTLS cấp tỉnh và thành phố trực thuộc Trung ương.....	118

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Lý do lựa chọn đề tài

Tài liệu lưu trữ (TLLT) chứa đựng thông tin có giá trị đối với mọi lĩnh vực của đời sống xã hội như: Chính trị, kinh tế, văn hóa, khoa học-công nghệ, quản lý nhà nước... TLLT nếu được tổ chức sử dụng tốt sẽ giúp cho xã hội nhìn nhận đúng hơn về giá trị của TLLT và tầm quan trọng của ngành Lưu trữ, từ đó mọi người sẽ nâng cao ý thức, trách nhiệm của bản thân trong việc giữ gìn, bảo vệ và phát huy giá trị của TLLT. Chính vì vậy, Nhà nước đã ban hành hệ thống các chính sách để hướng việc SDTLLT (SDTLLT) của các cá nhân, tổ chức theo cách thích hợp nhằm vừa phát huy giá trị của chúng phục vụ cho sự phát triển đất nước, vừa bảo vệ lợi ích của các bên liên quan và bảo vệ TLLT.

Trong những năm qua, việc ban hành chính sách SDTLLT ở Việt Nam đã tạo điều kiện thuận lợi cho các cá nhân, tổ chức có nhu cầu tiếp cận và SDTLLT nhằm mục đích nhất định, góp phần thúc đẩy kinh tế- xã hội phát triển, bảo đảm ổn định chính trị, an ninh, quốc phòng, trật tự và an toàn xã hội. Tuy nhiên, trong giai đoạn hiện nay, hệ thống chính sách đã bộc lộ nhiều vấn đề bất cập nên chưa phát huy được đầy đủ giá trị của TLLT. Cụ thể là: Các văn bản thể hiện chính sách tiếp cận thông tin bao gồm tiếp cận rộng rãi và tiếp cận hạn chế thông tin TLLT còn chưa rõ ràng, đồng bộ khiến độc giả không thể tiếp cận được nhiều tài liệu có giá trị thông tin cao, phục vụ nhu cầu nghiên cứu và các nhu cầu chính đáng khác. Các quy định về hình thức SDTLLT vẫn còn thiếu tính chủ động, chưa nắm bắt được nhu cầu thông tin của xã hội để tuyên truyền nhằm tăng cường sự hiểu biết của người dân đối với TLLT và đưa TLLT đến với công chúng một cách rộng rãi hơn. Đặc biệt, nếu coi TLLT là di sản văn hóa của quốc gia thì TLLT phải được bảo vệ an toàn trong quá trình sử dụng. Tuy nhiên, chế tài xử lý các vi phạm về bảo vệ TLLT chưa có những quy định cụ thể.

Ngày nay, với sự ra đời của Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư (4.0) được mệnh danh là Cuộc cách mạng số với những công nghệ như: Internet, mạng xã hội, điện toán đám mây, di động... đã tạo ra những thành tựu quan trọng, ứng dụng vào các lĩnh vực của đời sống xã hội, trong đó có hoạt động SDTLLT. Ngày 01/7/2014, Bộ Chính trị đã ban hành Nghị quyết số: 36-NQ/TW về đẩy mạnh ứng dụng, phát triển công nghệ thông tin, đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững và hội nhập quốc tế.